

jeva vsak dan zjutraj, tudi ob nedeljih in praznikih. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega 20, I. nadst. — Dopolni se po politični uredništvi. — Nepravilna pisma se ne prejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Štefan Godina. — Lastnik komercijalnega listu "Edinost". — Tisk: Štefan Edin. — Telefon uredništva: te uprave štev. II-37. — Narodna znača: za celo leto 40 K. pol leta 20 K. tri mesece 10 K. — za nedeljsko izdajo za celo leto 6 K. pol leta 4 K.

EDINOST

Pozamerna številka za Trst in občino 19 vin., zmanj 12 vin. Oglas ngr. vsega na 10 vin.; enkratne, zahvalne, poslanice, vabila, oglasi denarnih zavodov manj po 50 v.; oglasi v tekstu lista do 5 vrst 20 K., vsaka nadaljnja vrsta 5 K. Nekaj oglasi po 8 vin. besed, na manj po 50 vin. Oglase sprejemata oddelki Edinosti. Naravnina in reklamacije se poljuje izključno upravi "Edinosti". Uprava in inseratni oddelki se ne baju v ulici sv. Frančiška Ar. 20. — Poštnozač. štev. 841.633

Sestava kabinega SHS poverjena Protiču.

BEograd, 19. prosinca. Kancelarija Narodnega Veta u Beogradu javlja ovaj službeni komunikat: Našlednik prestolja Aleksander poverio je sastav kabinega države SHS Stojanu Protiču, bivšem ministru finančnosti u Pašićevu kabinetu. Očekuje se rešenje krize sutra prepodne.

BEograd, 19. prosinca. Kabinetska kriza u Beogradu nastala je radi spora medju strankama u Srbiji. Danas je regent Aleksander poverio sastav kabinega Stojanu Protiču, podsteviljku radikalne stranke. Ministarstvo je bilo obrazovano do sutra o podne. (Stojan Protič, finančni minister srpski v dosedanjem Pašićevim ministarstvu, pripada Pašićevi radikalni stranki in ostane potem takem na čelu nove vlade najoži Pašićev pristaš. V tem, ko to pišemo, je novi kabinet gotovo že sestavljen, in povemo naravnost, da bi nas silo veselilo, če bi videli med članji novega kabinega tudi velezaslužnega dosednjega načelnika srbske vlade, Nikola Pašića, kot ministra države SHS in sicer za zunanje stvari. — Op. red.)

BEograd, 19. prosinca. »Pravda«, list naprednicke stranke, piše o kandidatima za ministarskog predsednika: Cela opozicija kandidira za predsednika vlade dr. Jovana Cvijića, prof. universiteta i redovnog člana akademije nauka. Ova je informacija »Pravde« posve neosnovana, kako najbolje potvrđuje vest, da je Protiču poveren sastav koncentracionog kabinega.

ZAGREB, 18. dec. »Agramer Tagblatt« piše o kabinečki krizi: Ako tudi je Pašić iz katerikoli vzroka odštolil sestavo kabinega, mu vendar ne smemo kratiti priznanja prejšnjih zasluga. Pašić je pač priletel in se ne more prilagoditi novi dobi. Prejkone bi videl rajš priklopiti jugoslovenskega ozemlja bivše Avstro-Ogrske k Srbiji, nego spoj teh ozemelj s Srbijo u novo državo. Potem pa ne sme Pašić več vplivati na vodstvo poslovanja v novi državi. Vsakemu, ki bi poskušal omajati jugoslovansko edinstvenost, se mora zabraniti vpliv, tudi Pašiću.

Vzhodne moje države SHS.

BEograd, 19. prosinca. »Samouprava« piše o istočnim granicama države SHS: Sve što je naše, to nam se mora dati: vidinska oblast, crnski kralj, Kistendil, Strumica, to je neosporno naše. Mirovna konferencija ne more preči mukom preko ovili naših zahteva. Mirovna konferencija mora imati pred očima sigurnost svetloga puta, koji vodi sa zapada na Solun. Ne če se jamačno smetnuti s umu, kako je železnička pruga do Soluna izložena uvek opasnosti, da bude presečena, jer je samo nekoliko kilometara udaljena od bugarske granice.

Regent Aleksander prihaja v Sarajevo.

SARAJEVO, 19. prosinca. U subotu očekuje se ovde dolazak prestolonaslednika regenta Aleksandra. U tu svrhu postavljeni su gradom slavoluci. Na največem slavoluku ističe se napis: »Dobro nam došao beli orlo! Vekove te čeka Bosna!«

Umrli srbski poslanci.

BELORAD, 19. dec. Od 79 radikalnih poslancev srbske skupščine jih je med vojno umrlo šest, in sicer: Andrija Nikolić, Prota Milan Gurić, Mita Mihajlović, Bogdan Janković, Urošević in Dimitrije Pređojević.

Dr. Sunarić se vrnil v Sarajevo.

SARAJEVO, 19. dec. Dr. Sunarić se je vrnil iz Belgrada v Sarajevo.

Francoski general v Kotoru.

SPLIT, 19. dec. V Kotor je prišel francoski general Venel in prevzel poveljstvo nad zavezniškimi četami v Kotoru in Crnigori.

Demobilizacija Hrvatske.

ZAGREB, 18. dec. Hrvatska narodna skupščina razdalja demobilizaciju, ki bo končana do 31. decembra t. l.

Madžari popravljajo srbske železnice.

BELGRAD, 20. dec. V Belgradu in okolicu je nad 800 madžarskih delavcev, ki morajo po določilih premirja, katero je z madžarsko vlado sklenjeno, popravljati železničke proge. Madžarska vlada jih mora plačati in hrani.

Češki zastopnik na Reki.

REKA, 19. prosinca. Izaslanik češke vlade dr. Kodržabek stigao je danes iz Zagreba na Keku, te je poselil reček velikog župana dr. Lenea, kao i francuske, angleške in talijanske vojne oblasti. Dr. Kodržabek ostaja nekoliko dana na Reci, da uredi pitanje transporta surovina iz Amerike u Češku.

Pogajanje Nemške Avstrije z Jugoslavijo.

ORADEC, 19. dec. Dunajski korespondenčni urad poroča: Gospodarska pogajanja med nemško-avstrijsko državo in jugoslovensko narodno vlado, pričeta pred nekoliko dnevi v Ljubljani, so se tekoma tega tedna nadaljevala, ker so se pojavila nesoglasja. V imenu štajerske deželne vlade se je pogajal gospodarski komisar dr. Wutte. Pri pogajanjih se je dosegel popolno sporazum.

IZ ČESKE.

Izjava dr. Kramara.

PRAGA, 19. dec. »Bohemie« poroča: Da se unaknec posadke in izpuste aretriranici, je okrožni zastop Nemške Češke sumove odpadal deputacijski k praski vladi in predlagal usvaritev položaja, ki bi jamečil za vzdrževanje mura in reda in sedanja uprave, ne da bi se s tem prej-

diciralo končni ureditvi vprašanja, kam bo spadalo politično okrožje Češke Sumave, ker bo to vprašanje reševala edino mirovna konferenca. Ministrski predsednik dr. Kramar je sprejel odposlanstvo in imel z njim pet četrtih ur trajajoč razgovor, v katerem se je podrobno razpravljalo o vseh vprašanjih. Kakorjavila »Bohemie«, je sporočil sedaj Narodni svet, kako stališče zavzemata ministrski predsednik v tem vprašanju. Po njegovem češko-slovaška republika ne pripozna v mejih bivšega češkega kraljestva nikakega spornega ozemlja, posebno ker je v pogodbi med češko-slovaško republiko in entetu leta 1918. priznala češko-slovaški državi vso deželo in potrebujeta nova država za svoj obstoj na vsak način tudi nemške pokrajinje. Nikoli se ne bo strinjal z odstopitvijo kakega dela te države. Samoodločbo narodov smatra ministrski predsednik za filozofum, za neke vrste idealne prihodnosti, ki se pa ne more nanašati na Češko; kaže mirovna konferenca bo razpravljala v večjemu o varstvu manjšin. Zagotavlja na Nemci, da se nikakor ne bodo dotaknili njihove pravice do kulturnega in narodnega razvoja. Nemci bodo obdržali tudi svoje uradnike, seveda ako ne bodo delovali proti češko-narodni državi. Na novo vstopiši uradniki bodo pač morali govoriti češki jezik. Kar se tiče češko-slovaških posadk, je tudi predsednikova načela Zelia, da se jih kolikor mogoče kmalu umakne. Ukrenil bo njihovo umaknitve, kakor hitro boda zagotovljena mir in varnost. Vsa ta vprašanja in tudi osvojitev aretriranec in internirancev bo ministrski predsednik predložil ministrskemu svetu in priporočil rezitv.

Češki Nemci vstopajo v češko armado.

PRAGA, 19. dec. Čehoslovaški tiskovni urad poroča iz Rima: Stevilni nemški vojaki, rodom iz Češke, ki so bili v zadnji italijanski ofenzivi ujeti, se trinoma priznavajo k češkoslovaški armadi in izjavljajo, da so odkriti državljanji češko-slovaške republike. Tvorili bodo samostojen zbor. Prvi bataljon teh vojakov bo postavljen te dni. To je velikega pomena za mirovno konferenco.

POLJSKO.

Poljska pristopila k ententi.

BASEL, 19. dec. Poljska država je slovesno izjavila, da se priklopi ententi. Vse nemške čete, ki se se nahajajo na poljskem ozemlju, bodo razorezene.

Poljaki v Gdanskem.

VARŠAVA, 18. dec. Kakor poroča poljska brzojavna agentura so včeraj pričeli v Gdanskem izkravati poljske čete.

Ukrajinci ustrellili zastopnika Francije.

LVOV, 18. dec. »Gazeta Wieczorna« poroča: Na povratku iz Lvova, kjer je imel službeno opravili, so Ukrajinci aretrirali in nato ustrellili zastopnika francoske komisije v Jassu, nadporočnika Villatmea. Za bivanje v Lvovu se je potegoval v pogovorih za poljsko stvar.

Cesarica Zita dobivala vojaško podporo.

DUNAJ, 19. dec. »Abende« prima nova odkritja o gospodarstvu v armadi. Tako so dobivale cesarica Zita, nadvojvodinja Izabeja, soprga nadvojvode Salvatorja, in številne članice in člani cesarske družine ves čas vojne vojaško podporo.

Za nemške visokošolce na Dunaju.

DUNAJ, 19. dec. Na zadnji poslanski konferenci dne 17. dec. je dr. Defranceski protestiral proti postopanju rektoratov napram nemškim slušateljem ter zahteval med splošnimi odobravanjem nemških poslancev od dr. Bauerja obvezno izjavo, glasom katere bi bilo omogočeno obiskovanje visokih šol vsem dosedanjim slušateljem do tedaj, dokler ni končana likvidacija Avstrije. Ker ni dr. Bauer zadovoljivo odgovoril, je dr. Defranceski povabil vse nemške poslaneke k skupnemu posvetovanju, kjer naj se sklenejo nadaljni ukrepi.

Aira Hummer-Seidler.

DUNAJ, 19. dec. »Arbeiterzeitung« prinaša o nemško-nacionalnem poslancu Hummerju naslednja odkritja: Poslanec Hummer je z bivšim avstrijskim ministrskim predsednikom, vitezom pl. Seidlerjem napravil pogodbo za vodstvo časopisne korespondence na Dunaju. Hummer je dobil od vlade za korespondenco 750.000 K in osebno za vodstvo korespondence 36.000 K letno; zadnji znesek bi dobil tudi v slučaju, če bi svoje mesto izgubil, in sicer toliko časa, dokler mu vlada ne bi dala kakoge drugega mesta. Hummer je porabil korespondenco Hugo. V današnji seji narodne skupščine so sklenili v tej zadevi uvesti preiskavo. Predlagalo se je tudi, da se stavi pl. Seidlerja pod obtožbo.

Srbska ustava.

Piše dr. Ivan Žolger.

Sedaj veljavni ustav za kraljevinu Srbiju je z dne 5./18. junija 1903. Obširni zakon, ki sestoji iz 15 poglavij z 202 členoma, podaja točen in jasen pregled državne organizacije ter vseh za politično življenje odločilnih institucij in temeljnih določb.

V I. poglavju se govori o državni obliku, o državni veri in o državnem teritoriju.

Srbija je naslednja (dedna) ustavna monarhija z narodnim predstavljenstvom.

»Državna vera v Srbiji je »iztočno-pravoslavna«. »Srbska cerkev« je autokefalna, od nobene tuge cerkve odvisna, ki pa sicer varuje »edinstvo v dogmah z vesoljno iztočno cerkvijo«.

Državni teritorij se deli v okrige, le-ti pa v sreze in srezi v občine.

II. poglavje (čl. 6—31) določa one občne državljanke pravice, ki so vsakemu Srbu v ustavi zajamčene. Državnik osebno svobodo, nedotakljivost doma, nedotakljivost tajnosti korespondence, nedotakljivost lastnine, svobodo vesti, uka, tiska, shodov, združevanja itd.

Vsa ta določila so povsem moderna ter enaka onim,

ki veljajo danes v vseh naprednih in kulturnih državah.

Svoboda vesti je neograničena, ter so »vse priznate cerkve svobodne in stope pod zaščito zakona«.

O možnosti, te državljanske pravice vsled izvareni razmer (n. pr. vojne) začasno obustaviti, ni govor, nasprotno določa čl. 32, da se ustava ne more obustaviti ni v celoti ni v posameznih delih.

III. poglavje vsebuje temeljne določbe o izvrševanju državnih oblasti, to je zakonodajne, izvrševalne in sodne oblasti (čl. 32 do 39).

IV. poglavje pa se bavi s pravicami in državnopravnimi položajem kralja in kraljeve doma (čl. 40—75).

Kralj je »poglavar države in ima »vsa prava državne oblasti«, ki jih pa »izvršuje po določilih ustanove.«

»Kralj in njegov dom morata biti izčetnopravoslavne vere.«

Ustava navaja one pravice, ki jih ima kralj glede zakonodaje, eksekutive, vojske, podeljevanja redov itd.

Kralj seziva narodno skupščino, jo otvarja in zaključuje osebno s prestolnim govorom ali ukazom, toda tudi prestolni govor mora biti podpisani od vseh ministrov. Ce kralj skupščino razpusti, morajo se »v aktu razpusta« razpistati nove volitve za najdaljši rok dveh mesecov in v istem aktu določiti seziv narodne skupščine za najdaljši rok treh mesecov od dneva razpusta. Tudi akt razpusta mora imeti podpis vseh ministrov.

Kralj ima tudi pravico pomilovanja kazni, ki so že prisiljene: toda pravica, tekoče sodno postopanje ustaviti (abolicija) mu je v nepolitičnih kazenskih stvarih izrecno odvzeta.

Ustava ureja daje vprašanje prestolonasledstva, določa besedilo kraljeve priske na ustavo, vprašanje regentstva (kraljevskega namestništva), civilne liste itd.

V V. poglavju se razpravlja o narodnem predstavništvu. Le-to tvori narodna skupščina, ki je običajna ali velika.

Velika skupščina se seziva le v gotovih slučajih (vprašanje regentstva, izpremena ustawe, izpremena državnega teritorija itd.) ter sestoli iz dvakrat toliko poslancev kakor redna ali običajna skupščina.

Volitve v skupščini so neposredne, glasuje se tajno in s kroglicami.

Vsak okrog voli toliko poslancev, da odpade na vseh 4500 davkopalcevalev po en poslanec.

Stevilo davkopalcevalev vsakega okroga ter stevilo poslancev, ki odražajo na okrog, se povodom vsake volitve določa po posebnih komisijah, ki sestojijo iz predsednika skupščine ter iz predsednika kasacijskega sodišča. Stevilo poslancev mest je v ustavi sami določeno

vanje g. ravnatelja H. Schreinerja »O preustroju našega vzgojstva v duhu demokratične Jugoslavije«.

Cemu je strah pred Srbi dober. Narednik Janez Kompos pri vojaškem skladislu v deželnih hiši v Celovcu je oni teden neko noč alarmiral stražo s klicem: »Srbi prihajajo!« Strušna nemška »Volkswehr« je seve tako nastopila, da brani slavni Celovec, med tem pa je Kompoš vlomlj v skladislu in odnesel obuvala, masti itd. Poenote so ga zasledili v neki kleti v Skofjedvoru.

Sem Benelli na Reči. Nedelja je talijanski pesnik Sem Benelli počudil Reku. Na vratima grada ga je po običaju dočekao sav grad, ker se je slučajno saznao dan ore, da če doč. Dočekao ga je sindaco Vio. U gradskoj večnici je pozdravio Vio pesnika te mu zahvalio na njegovoj velikodušnoj pomoći gradu Reči, ker je on prvi čuo njegov bolni vapaj — to je bio vapaj, ki je za posledico imao okupacijo Reke sa strane Italije. Pesnik je odgovorio ganito. Njegov je govor nova prisega, koju volaže kroz pesnikova usta cela talijanska vojska: Italija ne će nikada više ostaviti Reke! U sobi Via sluša pesnik vesreče što ih je grad video i to ga tako dirnulo, da je plakao.

Narodna galerija. Odbor »Narodne galerije« je podvzel korake, da se čimprej odpre slovenska umetniška galerija ter združi že obstoječe umetnostne zbirke v celoti. Prejšnji deželnih odbor je javil »Narodni galeriji« z dopisom z dne 15. novembra 1918, da ji odstopi iz muzejske zbirke primerne slike s pridržkom lastnine, kakor hitro dobri »Narodna galerija« prikladne prostore, na kar naj se »Narodna galerija« vnovič obrne na komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave. Odbor »Narodne galerije« se je obrnil dalje na mestno občino Ljubljansko, da mu prepusti svojo umetniško zbirko v varstvo, prepusti tudi prostore v palači meščanske imovine za galerijo ter da nakloni vse eventuelne kredite za nakup umetnin »Narodni galeriji«, da izvrši nakup »Narodna galerija« za svojo zbirko. Upati je, da se zadeva ugodno reši ter da se v kratkem v palači meščanske imovine v Ljubljani odpre javnosti slovenska umetnostna galerija, obstoječa iz najboljših umetnih mestne občine, dela muzejske zbirke ter umetnin, ki jih je »Narodna galerija« sama že pridobila, oziroma, ki so jo obljubljene od različnih faktorjev. Ce se izpolnijo vse obljube, »Narodna galerija« ne bo nič manj obsežna, kot je bila temeljna zbirka Strossmayerjeve galerije v Zagrebu, ki jo je vladika Strossmayer v ustanovnem pismu namenil zagrebški galeriji.

Duševno zedinjenje jugoslovanskega naroda. O tej temi je imel v Zagrebu predavanje prof. Stefanini. V svojem predavanju je med drugim izjavil: Pod centralizmom moramo razumeti ono, kar je najvažnejše, a to je duševno zedinjenje vsega naroda, da vse postane po duši in srcu eno; da enako čuti tako Hrvat kakor Srb, da se eden ne boj nadmoči drugega, da enako ljubimo tako Zagreb kakor Belgrad, da prenesemo Hrvatsko v Srbiju, a Srbijo v Hrvatsko. Da ni duševno edinstvo in centralizem uprave eno in isto, dokazuje dejstvo, da smo prilegli s politiko streljiv, ko so naši ljudje odšli v Srbijo, da tam osnujeli centralno vlado. Jelo se je razpravljal, koliko bo v ministrstvu Srbov, koliko Hrvatov in koliko Slovencev, koliko mest bo dobila ta, a koliko ona stranka. To dokazuje, da duševno edinstvo še ni popolno. Ako smo eden narod, čemu povprašujemo po streljivih? Ali ni to strah pred nadmočjo enega nad drugim? Pri sestavi ministrstva se ne sme vprašati, kdo je Hrvat, a kdo je Srb, marveč kdo je sposoben... Ko je prof. Tučić razjasnil volakom, ki so bili zatvorjeni radi dogodkov 2. decembra v Zagrebu, na prijateljski način, kaj so storili, so vse brez izjeme spoznali svojo krivo in rekli: »Joi na, kaj smo učinili mi bedaki...« Starčevičeva stranka prava je na svoji skupščini sprejela zelo trezne in pametne zaključke. Ker so njeni govorniki pojasnili seljakom, zakaj gre pri zedinjenju. Eden izmed teh kmetov je izjavil, da je prišel na skupščino, da zadavi strankino voditelje, čes, da se so prodali Srbov. Ali sedaj, ko so mu razložili položaj, uvideva, da so voditelji stvar prav pametno uredili. Eden izmed Starčevičevih politikov je izjavil, da njihovi voditelji nimajo toliko zasluga na tem, da je narod spregledal ter uvidel, kaj je dobro, kakor regent Aleksander, ki je v svojem odgovoru na adreso Narodnega Veka vsakomur odpril oči.

Živila Aprovizacijske komisije

za teden od 23. do 28. t. m.

KRUH: normalni odmerk 30 dkg za delavce pri težkih delih 15 dkg več. TESTENINE: pol kg testenine po K 2'16 kg. — GRAH: četrte kg graha po K 7'20 kg. Grah se mora 24 ur namakati v vodi in osoleni kuhati tri četrti ure. — FIZOL: četrte kilograma fižola po K 4'32 kg. Slabi fižol se je ves odpravil in imajo prodajalnice samo zdrav fižol. — KAVA: 15 dkg sirove kave po K 30. — RIZ: pol kg riže po K 1'92 kg. — SIR: 15 dkg sira po K 15'40 kg. — OLJE: 15 cl olja po K 10'80 l. — Za nakup olja se razdele normalne male izkaznice št. 22 (za 15 cl) in dodatne izkaznice št. 101 (za 3 cl). Olje se bo prodajalo od ponedeljka 23. t. m. do ponedeljka, 30. t. m. Pri nakupu olja na dodatno izkaznico št. 101 je treba predložiti izkaznico za nakup kruha. Male izkaznice št. 62 za nakup slanine so vellavne do všetega ponedeljka, 23. t. m. In dodatne izkaznice št. 100 tudi. — CIKORIJA: eno osminko kg cikorije po K 9'60 kg. — SOL: eno osminko kg soli po 28 vinarjev kg. — KIS: eno osminko 1 kisa po 64 vin. liter. — MILO: en kos mila na odmerk po 52 vin. kos. — LOSOS: Proti predložitvi živilske izkaznice: losos po K 10. — Škatla pol kg. — TUNINA V OLJU: Proti predložitvi živilske izkaznice tunina v olju po K 32. — LIMONE: Limone so dar tvrdk Giuseppe di Manso, Nunzio Gullotta in Unione agrumaria v Kataniji ter se bodo razdeljevale brezplačno in sicer: na izkaznice do 4 odmerke 1 kos, od 5 odmerkov dalje 2 kos. — IZKAZNICE ZA GOVEDINO. Ta teden se razdele izkaznice št. 68. za lastnike izkaznic z rdečo črto pa tudi št. 68. toda z rdečo črto. — KONDENZIRANO MLEKO: Kondenzirano mleko po K 7'80 škatla, za otroke 2, za starece in bolnike 1 škatla. Preščigne se št. II. rumene izkaznice (za otroke), vellavne za mesec december in št. IV. sive izkaznice (za starece in bolnike) vellavne za mesec december. — KUHINJE IN UBOZNICE: Lastniki izkaznic za javne kuhinje in uboznice dobe: cikorijo, sol, kavo, kis, milo in limone.

Urnik aprovizacijskih prodajalnic.

V sredo, 25. t. m., bodo aprovizacijske prodajalnice zaprte ves dan. V pondeljek, 23. t. m., morejo kupiti svoj tedenski odmerk stranke, ki so na vrsti v pondeljek in torek, v torek pa one, ki so na vrsti v sredo, četrtek in petek. V četrtek bodo aprovizacijske prodajalnice odprte od 7 zjutraj do 1 popoldne, v petek in soboto pa ves dan, kakor običajno. Občinstva naj se ravna po gornji naredbi, da ne bo prevelike gneče.

Prodajalnice kruha.

V sredo, 25. t. m., bodo prodajalnice kruha zaprte ves dan, zato pa se bo v torek, 24. t. m., dobil kruh za torek in sredo. V torek morajo biti prodajalnice kruha odprte tako dolgo, da dobe vse njihove stranke kruh za oba dneva.

Zmrzljena govedina.

Prihodnja prodaja zmrzljene mesa se bo vršila v torek, 24. t. m. Mesarij naj se danes, v nedeljo, zglaže v skladislu v ul. Toro št. 10 v svrhu dobave mesa.

Razdeljevanje petroleja.

Tekom tega tedna se razdele odjemalcem v prodajalnicah aprovizacijskega blaga male izkaznice št. 32 za nakup pol litra petroleja proti predložitvi izkaznice za petrolej z rdečo črto (stanovanja s samo petrolejsko svečavo), kakor tudi izkaznice z modro in zeleno črto. — Ob izročitvi izkaznice št. 32 se preščigne št. 7 A na petrolejski izkaznici z rdečo in št. 2 A na izkaznicah z modro in zeleno črto. — Na petrolejski izkaznici z enim odmerkom se dobri ena mala izkaznica, z dvema ali tremi odmerki pa dve male izkaznici. Petrolej se lahko kupi pri kateremkoli prodajalcu proti izročitvi malih izkaznic in preščipnenju št. 7 oz. 2 petrolejske izkaznice. Prodajalci petroleja morajo vzeti male izkaznice v svrhu kontrole do všetega torka, 31. t. m. Izročiti poslovniči aprovizacijske komisije za kurivo. Petrolej se bo dobil od 24. do 30. t. m. po 64 vin. liter. Niti aprovizacijske prodajalnice niti prodajalci petroleja ne smejo priznati posebnih nakazil, temveč le posestnike takih nakazil treba napotiti v poslovničico aprovizacijske komisije za kurivo v ul. XXX. oktobra (Caserma) št. 4.

Prodaja kuriva.

Sladko oglie na rdeče izkaznice, 10 kg po 80 vinarjev kg.

Prodaja 22. decembra.

Staro mesto: 371—570 (29) Androna Corte 4. — Novo mesto: 711—1710 (33) Amalia 4. — Nova mitnica: 1171—1270 (32) S. Zaccaria 3; 1271—1420 (32) Scussa 1; 1421—1920 (32) Amalia 13. — Stara mitnica: 4581—5080 (31) Scorzena 8; 5081—5280 (31) Media 8; 5281—5480 (31) Madonnina 24. — Sv. Jakob: 2391—2540 (23) Guardia 42; 2541—2690 (23) Concordia 17; 2691—2890 (23) Rigutti 11. Carbola Zg.: 111—220 (21) Industria 6; 221—360 (21) Ponziana 54.

Domače vesti.

† Loizka Katnikova. Velika, neizprosna morilka, smrt, je prenehala kosit na vojnih poljanah. Vračajo se, skoraj so se vrnilii že vse, ki so bili tam zunaj, in rekel bi človek: konec je tuge, konec umiranja. Toda, žal: vojna je končala, a končalo ni umiranje, ki ga je prinesla s seboj. Ona zlosrečna spanská, ali bolje, recimo, volna bolezni, jemlje, grabi, ubija. In zadeva je našega Zdravka Katnikla zlo, najhujše. Komaj poročen, in jutri bo pokopal svojo soprogol Ni bila toliko znana med širokim našim ljudstvom, a bila je dobra, srčna dobra: bila je kri naše kralj, bila je Slovenka, primorska Slovenka, odprtih rok za narodno stvar, odprtega srca za vse, kar je našega, naša z dušo in srcem. Najblaziji spomin njej.

Prosečani in Kržani! Ne prodajate sedaj svoje zemlje! Ali se ne zavedate se, kakšno vrednost imate v tej zemlji? Vsak poznavec naše domovine mora priznati, da je svet od Miramara do Kriza eden naših najlepših kraljev, gotovo pa naše najlepše obrežje. Prava vrednost tega sveta pa pride brezvonomo v kratkem do veljave. Vsaka ped te zemlje bo zelo veliko pridobila na svoji vrednosti. Načrti, ki so se pred nekaj leti izjavljivali, se bodo sedaj brezvonomo obistinali. Projektira se nova cesta s tramvajsko zvezdo do Tržiča. Priprave za to so se že pričele. Izvršitev teh načrtov ne bo mogla več preprečiti »gospoda iz grada«. Zato je nespametno in narančno zapravljanje lastnega in narodnega premoženja, ako naši ljudje sedaj prodajajo to zemljo po nizkih cenah in za tak denar, kot je papirnat krona! Ljudje božji, ne mělite vendar bogastva od sebe!

Plačo v Hrati in kronah. Včerajšnja »Nazione« poroča: »Mestna učiteljica nam piše: Ali je kaka vas v Basiliati ali Kalabriji, kjer bi učiteljica dobivala 40 lir plače na mesec? Ne, nikakor ne. Vsele osupljajočega položaja, ustvarjenega po menjalnem klicu za lire in krone, bo imela tržaška občina odseti učiteljice s plačo 40 lir na mesec. In tu gre za usposobljene, za skupinske učiteljice, ne pa za tržaške učiteljice, katere bi v ostalem tudi ne mogle živeti s 40 lirami na mesec.«

Slovensko gledališče. Ce bi hoteli spoznati sami sebe, vse svoje slabosti in vrlino, pa bi res morali stopiti pred K. Schönherrijem in mu reči: »Poglej nas! Pošči v našem človeku in razgrni ga pred nami v pravi luč, da bomo znali, kaj smo...« In odgovor, ki bi ga nam dal Schönherrij, bi bil najbrž tak-le: Včasih ste dobrí, včasih slabi; največkrat pa taki, da bi se vam nasmajali sami ljudi Bog, ce bi hotel snet enkrat stopiti med vasi! — In s takim očesom, napol resnim in napol salivnim, je zril na svoje ljudi tudi takrat, ki jih je postavil v komediji »Zemlja« v Kremenošči. Kmete je vzel, oglate in priproste. Jih pogledal najprej z resnim očesom in odkril v njih ljubezen. Ne morda ljubezen moža do žene ali pa narobe, ampak ljubezen človeka do zemlje, ki ga je rodila, da ga nasiti s kruhom in napoji z vinom in ga tako priveže nase, da mu je še smrt lažja v misli: Saj ne bom umrl; samo par pedi globokeje hom stopil vanjo, v to svojo toplo, domačo grudo. Tak je Kremljen, stara korenina, ki bi živel sto let in še naprej, če je trebu in vse samo, zato, ker je rodil sina, ki ni za gospodarja. Je premehan, preponžen ta njegov Janez, da bi gospodaril prav na

Kremenoščem. — Imam svoje jelo in svoje dečko... in s vendor leta prinesejo to hrepenežje, da stopi pred očmi: »Imam 46 let, oče... in mali Petrček ima bela kakor mleko in rdeča kakor kri...« Stari pa mame pametno: »Najprej osive lasje... potem celo izpadne kaže se hoče...« In s tem nastavi lepa komedija, ko bomo navajali vsebine, ker bi lo potem moralis pisati celo, od prve besede pa tja do zadnje. Kajti v stavek v njej, da se celo vsaka beseda, je na svojem mestu in pove, vse kar more sploh povedati. Enostavje je komedija, kakor so enostavni ljudje, ki živijo v njej nazorna in jasna in tako zgoščena, da vpliva že po svetu originalni izvedbi. Karakteristika posameznih tipov nad vse posrečena; take ljudi vidis povsod na deželi. Se celo tepla-hlapčeta srečaš tupačem pri nas; med Šimi sošadi Nemci haje v vsaki kmetski hiši. Humor, veje iz vsega obdelanega življenja, je pristno kmetski in naraven. Ne izhaja morda iz samovoljno zveritve situacije, ali pa iz hipnih pisateljivih muh, ampak v življenju, kamor je segel s srečno roko. Glejte ka ste smešni... a kaj morem jaz za to? Da pa zna pisati tudi resno govoriti, nam pokaže v svoji komediji nekaterih mestih, ki se vzdignejo do naravnosti tragičnega dramatičnega akcenta. — Uprizoritev na našem odrublju v splošnem dobra, le sempatija je posameznik u iz kmetskih hlač in zlezci v boli gospodske. A temu ni čuditi, saj sta nam, ki smo rojeni v mestu, kmetsko okolico v resnicu »deveta dežela«. Posebno je tiče njegove krepke in nazorne govorice. — Po da šem premoru smo imeli priliko občudovati vnovič veličino režiserja g. Skrbniška. Kmet, kakor nam ga upodobil v »Zemlji«, je bil res prava, stara korenina, tudi globoko v sočni grudi in je ne more izpodjeti v zob časa. Grčav po svoji zunanjosti, kakor sta ga kresala trud in znoj, velik v ljubezni do svoje zemlje, tako velik, da bi jo pognojil morda celo s toplo krovu svojega srca, je bil Kremen, ki je stopal v četrtek zvečji našem odrublju. Mojstrsko je odigral prva dva aktja in povzpel se više v zadnjem, ko se vračata v bolne starca s prvim pomladnjim dihom moč in zdravje. Vred mu je sekundiral g. Martinčevič, mešak, kakor tese neodločen in nesrečen v vseh slabostih in to tudi takrat, ko zasluži pod Rezinim srcem novo kal svojega sančega življenja. — Obe dekli, Roza in Katra, ce ne podrobnosti pa vsaj v velikih obrisih točno začrtajo nam podali dobro ga. Pavlin-Skrbiškova in g. Kavčičeva. Pripomnil pa nam je, da ste te dve figi popolnoma različnih značajev, ki se borita za Janezovo zravnino bolje rečeno: za zemljo. Nekam premrzil in celo pregoščevali pa je bil Ledeni Gruntar g. Bratu Res da živi v čisto drugem svetu, nju življe gorjan, se ne brani celo tujega otroka. Trije hlapci: veliki, srednji in konjški, eden več in drugi špet manj zadev, so vsaki svojih močeh pripomogli k Šaroviči sliki življenja kmetske hiše. (G. Sila, Krall in Gabršček.) Izborna pa je godil hlapčeta g. A. Sirok. To je ustvaritev, ki je vred načrtovane pohvale. Ravnotako bi morala biti »napoved valka« ge. Silove. Pa ji je manjšalo originalnosti, tiste čarovalniške kolorite prave vaške coprine. Zdravje g. Široka K. tudi ni prisel do svoje prave veljave. Je dobrošen mož, morda tudi malo jezljiv, a vsekak ne tako zelenostruben. Grobar g. Bukovnika se nam zdel vsekakor boljši od mizarja g. Gorjupa. To so pričevanje stanska lica, a vendar ustvarjajo v komediji prav kmetsko ozračje in zato jih je treba izdelati do združenih in tudi navznoter.

Danes ob 3 se ponovi tretjič »TUJI KRUH«, drama v dveh delih. — Zvečer ob pol osmih je prva reprizna predstava občinske komedije »ZEMLJA«, pri kateri je občinstvo ob priliki prve uprizoritev pretekel četrtek izredno dobro zabavalno in do dobreza nasmejalno. — Praznike se pripravlja izvirna veseloljgra v treh delih »V Ljubljano jo daimo«, ki se uprizori prvič v soboto, 25. t. m., ob pol osmih zvečer. — Za vse tu javljajo predstave se dobe vstopnice v predprodaji pri gledališču blagajnci med 9—12 in 3—6.

Silvestrov večer v Narodnem domu. Kakor se nato naroča, priredi povzetek letnem predsedniku naših »Sokolov« zonet svoj tradicionalni »Silvestrov večer« z različnimi programom, v veliki dvorani »Narodnega doma«. — Toliko naznanje našemu občinstvu. Nataje bomo poročali pravocasno.

Semenska pšenica. Tržaška kmetska družba nato svojim članom, da ima še nekaj semenske pšenice na razpolago. Kmetovalec, ki jo potrebujejo, naj se ogledi v njenem uradu ulica Vienna št. 110...

Naša sta

ske gospodinje in sploh za samostojno ženstvo v svojem drugem delu, ki je nalašč za to prirejen, da lahko gospodinja vsak dan zabeleži svoje troške in prejemke in da zadobi prekled o svojem gospodinjskem denarnem obratu ob mesecu in koncem leta. Tako je dana prilika vsaki gospodinji za gospodinjsko knjigovodstvo, popolnoma priprsto in brez težav, a vendar pregledno. Poleg tega pa so še druge primerne rubrike za razne važne domače seznane, kakor n. pr. o važnih naslovinah številkah, o knjigah v domači knjižnici, o posojenih in izposojenih knjigah in na zadnjih platničnih seznam za perico z rubrikami za vseh 52 tednov leta. Založnik in urednica pravita v predgovoru koledarja, da se je moralno letos marsikaj izpuščiti vsled v zadnjem četrletju nastalih prekučijskih dogodkov, marsikaj vsled pomanjkanja parirja opustiti, kar se bo gotovo drugo leto izboljšalo. Z založnikom in urednico dajemo tudi mi koledar na pot željo: Naj spremlja ta koledar naše gospodinje v novem boljšem letu, v letu miru, novega življenja in narodnega vstajenja. Naj bo mejnik med blvšo žalostno in krvavo dobo v novim, svobodnim časom, ki se nam obeta. — Gospodinjska koledar stane 4 krone in se dobiva v knjigarni J. Štoka, ul. Molino piccolo št. 19. Jako primeren je za božično in novoletno darilo.

Češko Budilevička Restavracija (Bosákova uzorna češka gostilna v Trstu) se nahaja v ul. G. Galatti (zraven glavne pošte). Slovenska postrežba in slov. 4. edilni listi.

MALI OGLASI

Niske pratične prodam, Sv. M. M. Zg. 241 (postaja Sv. Ante).

Ukupno se primorajo vsem Slovenskim venecem. Stolfa, Belvedere 7. P. 87

Prodam šivalni stroj, omara s predali, ženska čevlja 37 in druge čevlje ter nove polne 37. Tl. no V. 18. poln. 314.

Slovenska šivilja se priporoča. Ul. Bosco 3d. 1. n. (Parter).

Kuprijem pohištvo, popolne sobe in posamezne kose, Camino Belvedere 1, Šemolich, 1357.

Stenografsko slovensko in nemško, poučujem. Novakovo slovensko stenografsko jo B. H. Štemer, Rojan ni, alle Querc e 2. Bila Rože-Fabian.

Pratjam poštivo zakonske sobe z v. metri, novo, dve enoti postoji in pisanina mimo ter poslovni in zavetom. Massimo d'Azeglio 3. U. Kranz.

Istemi učitelja za slovenščino. Ponudbe pod Umberto na Ius, odd. Edinosti.

Silovoku iganje, rum za čaj in raznovidni likeri, dežela, vina se dobre in Cesare Battisti 29 (prej Stadion), 315.

Pratidrom Stedilnik. Pendice Corso 168.

Pratidi (2 mesce) se prodaja Chladino in monte 315.

Koncertni klavir s polukromom. V popolnem redu, še proda po niski ceni. Solitario 25. III. Koncer.

Beržun vijolčast in rujav, se prodaja. Ul. Nuova 49. 1. n. Smrek.

Fotografij Anton Jerk's postaje v svojem ateljeju v Trstu, sredini mesta, se odda. Naslov pove Via delle Poste št. 10. 3137.

ZAHVALA.

Vsem, ki so nas tolstili ob bridi izgubi ljubljenega soprog, očeta oziroma sinov.

Jakoba Škabar

Izrekamo tem potom najiskrenje zahvalo. Posebno se zahvaljujemo velečastitemu g. župniku, slav. zboru "Hajdriha" in njega povodnji. — Bog plačaj!

PROSEK, 21. decembra 1918.

Družina ŠKABAR.

ZAHVALA.

Za vse premnoge izkaze sožalja ob prilikah izgube naše prelube.

Franciške Flego

Se zahvaljujemo tudi vsem s p. emigracem za veličastni pogreb. Nadaljnja zahvala budi izrečena podobi. No emu pogrebnu podjetju, in gdje Terezini za njen trud napram tek juči.

Brčna hvala vsem!

KOLONOVEC, 21. decembra 1918.

Žalujča družina FLEGO.

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA v TRSTU

Ulica Ponteroso vogal ul. Maria Terese. - Lastna palata.

Definitivne glavnice K 120.000.000. - Raz. zeklad K 41.500.000

Izvršuje kulturno vse bančne in menjalnične transakcije.

Uradne ure od 9-11 pop.

Cenjenemu občinstvu naznanjam, da sem odpri svojo

BRIVNICO
na Opčinah v Kariževi hiši na starem prostoru.

Priporoča se JANKO CUBR.

Največje veselje slovenske žene je
GOSPODINJSKI KOLEDAR

ki stane bore

Štiri krone

dobi se edino-le v Štokovi knjigarni v Trstu
ulica Molino picco o 19.

Plesno zabavo Varieté GANDRINUS Rabaret
vsak večer
velika varietna predstava
Vstopnina K 1.

Zabavljenje priredi danes svetoški anški s lonski orkester v dvorani svetoških vrtov. Narodnega doma Zač-tek ob 7 zvečer.

Fotografski atelje DAGUERRE M. ZITRIN, Corso 47.

Sprejema popravila ur vsakega sistema. Cene zmerne. Kupujem in menjam zlato in srebro po najvišjih cenah.

Zlato, srebro in dragulje kupuje po najvišjih cenah

dobroznačna urama in zlatarna A. POVII v Trstu Tg. Stare mitnice (banjen včasih 3).

Hermangild Trocchi Zobozdravnik dr. J. Čermák

Trst, Corso št. 39. Trst, v Trstu, ul. delle Poste vecchie 12 (vogal ul. Poste).

Razglednice v platinu. Spomiljite: Slike v barvali, fotoschizzi, Gabinet, vizit.

povečanja, reprodukcije vseh vrst Elektr. razsvetljav.

Zobozdravnik dr. J. Čermák v Trstu, ul. delle Poste vecchie 12 (vogal ul. Poste).

Izdiranje zobov brez bolečin, plombiranje. Umetni zobje.

Dr. Mráček zobozdravnik, Trst, Corso 24.

I n Od 9-12 dop. In od 3-6 pop Brezbolečno izdiranje

zob, plombiranje in umetni zobje.

Najnižje konkurenčne cene.

Kdo hoče svoji soprigi, gospodinji ali nevsi pokloniti najlepše in najbolj praktično **novoletno darilo**, naj kupi

Gospodinjski koledar

ki je izšel včeraj v založni knjiga-ni J. ŠTOKA, Trst, ulicu Molino piccolo št. 19. Stane samo K 4.

Umetno - Fotografski atelje

Trst, ulica del Rivo št. 42 (pritličje) Trst Izvršuje vsako fotografsko delo kakor tudi razgledne posnetke, notranjost lokalov, porcelanaste plošče za vsakovrstne uporabnike. Posebnost: Povečanje vsake fotografije. Radi udobnosti gosp. naročnikov sprejema naročbe in ih izvršuje na domu, event. tudi zunaj mestna na najzanesljivih cenah.

Josip Struckel

Trst, vogal Maria Terese-S. Caterina.

Novi dohod, velika izbera volnenega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, barhent, svile in velika izbera

KOŽUHOVIN

ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po značnih konkurenčnih cenah.

Umetni zobje

z in brez celjusti, zlate in srebre in obrobki.

VILJEN TUSCHER, konc. zobotehnik

Trst, ulica Caserma št. 13, II.

— Ordinira od 9 predpoldne do 6 zvečer. —

Vsem našim gospodinum

je neobhodno potreben in koristen nad vse praktični

GOSPODINJSKI KOLEDAR

ki je pravkar izšel v založni knjigarni

J. ŠTOKA, Trst, ulica Molino piccolo 19.

Cena 4 K

Ugodna prilika.

Najnovejša stavba, dve minuti oddaljena od trumujske postaje Istria-Ponziuna, nosi 12.500 K, cena 170.000 R, prodru se. — Pojasnila Corso U. E. III. 17, II. n., od 3-6.

Razpis službe

občinskega poslovodje-tajnika.

Razpisuje se služba občinskega tajnika-poslovodje občine Rihemberk.

Prednost im jo offi prosili, kateri so že opravili občinsko tajništvo.

Zahteva se žanje slovenskega in italijanskega zaka v gvoru in pisavi.

Ženske niso izključene.

Prošnje je vložiti ustno ali pismeno do 25. t. m. na županstvo občine Rihemberk.

Plača po dogovoru.

Nastop službe s 1. j. nuarjem 1919.

Županstvo Rihemberk, 16. decembra 1918.

Župan: Joža Pavlica.

Oglas in osmrtnice se snrejemo pri Inserat. oddelku

Edinosti, ulica Sv. Frančiška št. 20, pritličje.

JADRANSKA BANKA

— TRST —

Via Cassu di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9.

Podružnice: Dunaj, Dubrovnik, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar.

Ekspozitura: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spada-

dajoče posle.

Sprejema vioge na knjižice in tekoči račun

po najkulantnejših pogojih.

— Uradne ure biagajne od 9 do 14. —

V neizmerni žalosti naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je moja predraga soproga, gospa

Lojzka Katnikova roj. Bratuševa

nocoj ob 10 po kratki, mučni bolezni, stara komaj 26 let, previdena s svetotajstvi, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil v ponedeljek, 23. t. m., ob 3 popoldne iz hiše žalosti ul. Cassa di Risparmio št. 11.

TRST, 21. decembra 1918.

Zdravko Katnik.

Potrji neizmerne žalosti, naznanjamо vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša hči, sestra, netjakinja in svakinja, gospa

Lojzka Katnikova roj. Bratuševa

nocoj, v najlepši dobi svojih let, previdena z zadnjimi tolažili, izdihnila svojo blago dušo.

Pogreb predrage pokojnice se bo vršil v ponedeljek, 23. t. m., ob 3 popoldne iz hiše žalosti ul. Cassa di Risparmio št. 11.

TRST, 21. decembra 1918.

Rodbini Bratuševa in Katnikova.